

Naturtjek på økologiske bedrifter

Hos: Hans Rostgaard Andersen, Bøllingvej 23,
Jordrup

Naturtjek er udarbejdet af Lene Egtved Andersen

SEGES

STØTTET AF
Fonden for **økologisk landbrug**

Hvordan fungerer Øko Naturtjek-planen?

Med udgangspunkt i besøget, foreslår vi her nogle fokuspunkter, hvor det enten handler om at bevare en naturværdi, eller hvor noget kan gøres anderledes for at højne naturværdien på arealet.

Vi har vægtet tiltag og arealer på en skala fra 1 til 10 stjerner, hvor 10 stjerner betyder "god naturværdi, og her får man mest natur for pengene" – så her er det vigtigt at prioritere din naturindsats. Ikke alle arealer eller tiltag kan score 10 point.

Ved beskrivelsen af et fokuspunkt vil der muligvis være stjerner som er lysere i farven, disse stjerner indikerer et forbedringspotentiale, som kan indfries hvis anbefalingen følges. De lyse potentiale-stjerner er ikke angivet på oversigtskortet.

Anbefalingerne er generelt gældende, så selvom vi tager udgangspunkt i nogle specifikke steder på bedriften - f.eks. et læhegn – så gælder vores råd også for de andre læhegn som findes på matriklen.

Det er selvfølgelig helt frivilligt om anbefalingerne bliver fulgt.

God fornøjelse!
SEGES

Kort om projektet

Formålet er at afprøve et konkret værktøj i form af et 'Naturtjek', der skal synliggøre hvor og hvordan du som landmand kan gøre en særlig indsats for at højne natur og biodiversitet på din bedrift. Projektet skal give dig mere viden om, hvor dine vigtigste naturværdier er, og give dig konkrete forslag til, hvad du kan gøre for at beskytte, forbedre og udvide din natur.

Bedriftsoversigt og fokuspunkter

1. Vejkant og allé
2. Naturareal med
nyere skov m. eng
og søer
3. Levende hegn
4. Remise
5. Sø og krat
6. Skoveng

1. Vejkant og allé

Generelt: Blivende biotoper, f.eks. vejkanter og vejgrøfter som ikke omlægges, kan have en høj værdi som levested for bl.a. vilde bier. Sådanne blomsterrige biotoper har en langt højere naturværdi end f.eks. blomsterstriber som udsås. Undgå påvirkning ved jordbehandling og gødning, da dette ødelægger arealet som levested og reducerer antallet af forskellige blomster. Undgå også at slå vejkanter og lignende til efter blomsterne er afblomstrede og har sat frø. Så sikrer man at der er føde til insekterne samt planternes overlevelse.

Specifikt for bedriften: Allébeplantningen på den ene side af vejen består af gamle seljerøn samt opvækst af andre træer, bl.a. hylde og elm. Flere steder er allétræerne gået ud el. delvist gået ud og har fået lov til at stå. Døende træer og døde stammer udgør vigtige levesteder for især insekter og svampe, og er generelt en mangelvare i det danske landskab. Derfor bør man altid lade gamle, døende og døde træer stå, så man bibeholder de værdifulde levesteder som træet udgør. De huser ofte utroligt artsrige samfund af lav-svampe, mosser og insektlarver. Vejkanten er relativt artsrig. Græsset er slået i kanten ud i mod vejen og hvor græsset har fået lov til at stå er der flere forskellige vilde planter i blomst. Blandt andet er der blåhat, som tiltrækker mange insekter, og som er vigtig at passe på.

Anbefaling: For at opnå den sidste stjerne anbefales at vejkanter ikke slås i blomstringssæsonen, men vent til efter blomsterne er afblomstrede og har sat frø, gerne tidligt i maj og/eller i oktober.

2. Naturareal med nyere skov, eng og søer

Generelt: Det kræver tid for et naturareal at udvikle sig til værdifuld natur, især når det ikke er etableret i tilknytning til eksisterende naturarealer, hvorfra arter kan sprede sig. Der er størst potentiale for en mere varieret natur hvis jorden er næringsfattig og da arealet tidligere har været dyrket vil det tage tid at fjerne næringsstoffer.

Specifikt for bedriften: Arealet er et tidligere dyrkningsareal, der er lagt ud til skov og området er etableret for 15-20 år siden og naturarealet er derfor forholdsvis ungt. De mange lysninger og engarealer inde i skoven betyder, at der er et stort areal med skovbryn. Herudover er der engarealet med græs og urter og søerne, som samlet set giver en stor variation på naturarealet.

Anbefaling: Idet engen ikke gødes, fjernes der næringsstoffer når der laves hø. På sigt vil arealet derfor blive mere næringsfattigt, så der er potentiale for en mere varieret vegetation. Kør evt. med slåmaskinen så nogle delarealer ikke bliver slået, for at skabe variation og slå gerne arealet så sent som muligt. Udviklingen af en mere varieret natur kan evt. fremskyndes ved at der laves pletvise afskrab, så jorden bliver blottet et enkelt år. Det giver gode etableringsmuligheder for planter, som ellers vil have svært ved at trænge igennem det tætte græsdække. Hvis skoven får lov til at passe sig selv, hvor dødt ved for lov at ligge, vil arealet over tid kunne opnå en højere score.

Et alternativ til slåning kunne være at lade hele arealet inkl. skovbeplantningen afgræsse, gerne så stor en del af året som muligt og med et lavt dyretryk. Græssende dyr er de mest effektive til at skabe en varieret natur. Se beskrivelse under pkt. 6

OBS: for dette areal kan du søge permanent genopdykningsret, hvis du vil undgå at arealet bliver til §3-natur.

SEGES

3. Levende hegn

Generelt: Gamle hegn og skovpartier med flere arter af hvidblomstrende træer og buske giver føde til insekterne. Gamle, og især døende træer, også kaldt veterantræer, er særligt værdifulde som levested for et utal af dyr, planter og svampe. Derimod har unge og nyplantede træede en meget ringe værdi som levested. Derfor ligger værdien for hegn, remiser, skov og krat i høj grad i beskyttelsen af det stående ved i form af gamle og døde træer. Udlægning af dødt ved i hegn efter evt. slåning bidrager også til levesteder for insekter og svampe. Et hegn med megen variation, store sten og med luft imellem træerne kan være et særdeles godt levested og kan score meget højt ift. biodiversitet.

Specifikt for bedriften: Der er en blanding af gamle læhegn, plantede hegn som er 20-30 år gamle og selvsåede hegn med flere større egetræer som vil kunne udvikle sig til veterantræer. Der er en god variation af arter og der er mange blomstrende træer, som hvidtjørn, slåen, pil og hyl.

Anbefaling: Hvis hegnene skal beskæres, så er det godt at fortsætte med at lade afklippede grene og stammer ligge til henfald i læhegnene. Det er også fint at lade evt. døde træer stå i hegnet. Der er flere steder etableret bræmmer ml. dyrkningsarealet og læhegnene. Udover at beskytte hegnene mod afdrift af gødning kan de også reducere mængden af ukrudt som spredes ind i marken. Hvis driften af hegnene fortsætter som hidtil, så vil læhegnene over tid kunne opnå de sidste stjerner.

SEGES

4. Remise

Generelt: Hvis beplantningen over år får lov at udvikle sig, så hjemmehørende arter som bl.a. pil, tjørn og hyld efterhånden vil få overtaget, vil området kunne udvikle sig til et værdifuldt levested for mange forskellige dyr, planter og svampe. Krattet byder på en stor føderessource både i foråret, hvor træer som pil, hvidtjorn, mirabel, slåen og hyld blomstrer og giver nektar og pollen til insekter, mens mange af de samme træer sætter frugt i efteråret som især fugle nyder godt af. Udover som fødekilde fungerer krattet også som skjul for mange mindre dyr, både for pattedyr, fugle og insekter.

Specifikt for bedriften: Vildtremisen er beplantet med bl.a. sitkagran og i den sydlige ende er der opvækst af pil omkring vandhullet hvor der er gode forhold for fugle. Der er begyndt at danne sig en grøn underskov med bl.a. hyld og døde træer og grene får lov at ligge og henfalde til gavn for insekter og svampe.

Anbefaling: Pilekrattet ved vandhullet er blevet udtyndet ved at fjerne barken rundt om stammerne og det er en rigtig fin metode at bruge til udtynding. Pileblomsterne har dog en stor værdi som fødekilde for insekter i det tidlige forår hvorimod sitkagranerne har en lav naturværdi. Anbefalingen er derfor, at lade pilekrattet stå og i stedet vælge nogle af granerne ud, hvor barken fjernes. Lad gerne døde træer stå og rådne. Stående døde træer er meget værdifulde som levested for spætter og flagermus m.fl.

Barkskrælning, hvor træerne efterfølgende for lov at ligge og rådne skaber gode levesteder for insekter og svampe

5. Sø og krat

Generelt: Søer og damme inklusiv deres bredder, skaber et miljø, hvor sump- og vandplanter kan indvandre. Såfremt søbredden byder på artsrig og blomstrende vegetation af hjemmehørende arter, kan den fungere som fødesøgningsområde for insekter, pattedyr og fugle. Hvis søen er næringsfattig og klarvandet er der bedre muligheder for at mange forskellige vandplanter kan få lys og trives i vandet, hvilket samtidig skaber levesteder for en stor mangfoldighed af vandlevende insekter. Søer vil typisk også tiltrække fugle og andet vildt hvis de understøtter et godt miljø for planter og smådyr. I søer skal man dog undgå fodring af ænder og andre fugle, da det vil tilføre søen høje mængder af næring i form af fuglelort, som hurtigt kan næringsforurene vandet og gøre søen grøn og uklar af algevækst.

Specifikt for bedriften: Søen er meget næringsrig og vandspejlet er dækket af andemad og mange dunhammere. Tæt krat med bl.a. pil på nordsiden af søen og lav bevoksning på syd og vestsiden.

Anbefaling: Da søen er så næringsrig vil det kræve en vedvarende indsats at holde den lysåben. Anbefalingen er, at lad søen passe sig selv, så den med tiden vil gro til i krat. Krat er blandt de mest artsrige naturtype vi har herhjemme og at lade stå til er noget af det nemmeste man kan gøre for naturen.

6. Skoveng

Generelt: Naturarealer som denne eng kan give føde til mange forskellige insekter, fordi her potentielt kan være mange blomster. En højere score forudsætter, at der er blomster gennem hele sæsonen, og at arealet græsses.

Specifikt for bedriften: Skovengen har potentiale til at udvikle sig til det fineste naturareal på ejendommen. Kombinationen af eng, kildevæld, skovbryn og skov giver en variation af lysåben/bevokset areal og våde og mere tørre partier. Varierede forhold giver plads til flere forskellige arter af dyr og planter. Engen har for mange år siden været opdyrket, men de gamle dræn er efterhånden brudt sammen, så den naturlige hydrologi er ved at genindfinde sig. Engen er næringsrig og der er ikke mange blomster pga. tilgroning med græs og høje urter og sommerslåning fjerner blomsterne fra arealet.

Anbefaling: Den mest optimale pleje af arealet vil være at lade det afgræsse, gerne med et lavt dyretryk og så stor en del af året som muligt. Afgræsning vil kunne skabe variation på engen og potentielt give mulighed for fremspiring af flere arter bl.a. ved at dyrene vil kunne skabe huller i det tætte græsdække. Udover at dyrene vil æde af det kraftige græs, så bidrager dyrene også med frisk gødning, som er levested for diverse dyr, bl.a. møgbiller. Hvis afgræsning ikke er en mulighed, så anbefales det, at slå arealet så sent som muligt, så blomsterne får lov at blomstre og sætte frø. Ved at fjerne det afklippede materiale fjernes næringsstoffer. Ved slåning vil man nemt opnå en mere ensformig vegetation. For at undgå dette kan man slå nogle områder og lade andre områder stå uslået. Det er fint over årene, at veksle mellem hvilke områder man lader stå uslået.

SEGES

Ønsker du at vide mere?

Du er altid velkommen til at kontakte SEGES

Andrea Oddershede på anod@seges.dk, eller ring på tlf: 87405444.

Appen for § 3-natur - beskyttet natur

Med telefonen i hånden kan søge informationer om din natur, når du står ude på bedriften. Ligesom på Miljøportalen kan du få et overblik over den beskyttede natur, læse artslister for arealerne, samt undersøge HNV-score.

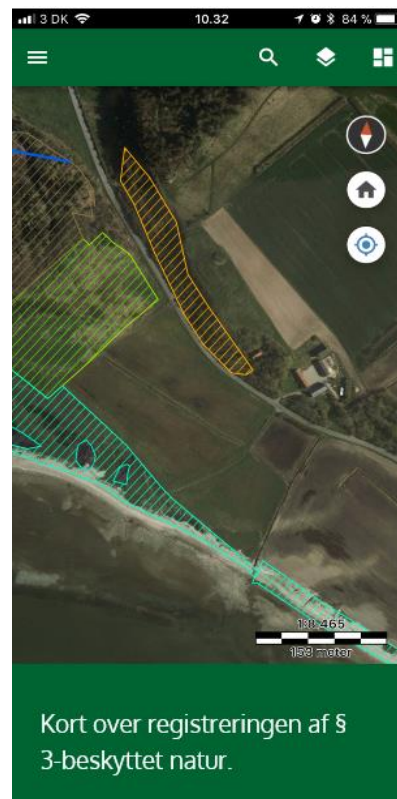
Miljøportalen

Få et overblik over naturen på din bedrift. Her kan du få information om arealer med beskyttet natur, HNV-score og artslister for dine arealer:

<https://arealinformation.miljoportal.dk>

SEGES

Appen "Beskyttet natur"
Søg info om naturen når du står derude.

HNV-score

High Nature Value (HNV) er en indikator for et areals naturværdi og bruges til at prioritere naturplejeindsatsen. En Høj HNV-værdi indikerer høj naturværdi.

